

مؤسسه کنشگران فرزانه (اجتماعی) توسعه و توان‌افزایی، سیستان و بلوچستان

تهیه و تنظیم: فرزانه نظری*

شده است. در حوزه اشتغال‌زایی تلاش شده است اشتغال زنان فقط به خیاطی و صنایع دستی محدود نشود و آنها بتوانند به فعالیت‌های صنعتی نیز بپردازند. به مرور زمان، فعالیت‌های مجموعه با تشکیل مؤسسه توسعه و توان‌افزایی کنشگران اجتماعی گسترش یافته است. مؤسسه کنشگران اجتماعی اغلب فعالیت‌ها را به صورت گروهی و مشارکتی با دیگر تشکلهای تخصصی انجام می‌دهد. ارتباط منظم با شلتر زنان (مراکز نگهداری کودکان و زنان متکدی)، مراکز اقامت کودکان دختر و پسر رهایی‌یافته از اعتیاد و همچنین تجربه کار در زمینه دختران فراری نمونه‌ای از این فعالیت‌های گروهی و مشارکتی است. همچنین این مؤسسه، متناسب با حوزه فعالیت خود، در چند شبکه مهم از کنشگران اجتماعی از جمله شبکه یاری (کودکان کار و خیابان)، شبکه ملی سازمان‌های غیردولتی زنان ایران، شبکه ملی مؤسسات نیکوکاری و خیریه، و گروه منتخب بررسی و تدوین پیش‌نویس لایحه پیشنهادی نظارت بر فعالیت تشکلهای اجتماعی - معروف به گروه قانون - عضو است و همکاری‌های متعددی با دیگر اعضا دارد.

مؤسسه توسعه و توان‌افزایی کنشگران اجتماعی در سال ۱۳۸۵، با هدف گسترش تشکلهای زنان و ارتقای آگاهی عمومی جامعه مدنی، با شماره ثبت ۱۶۱ و با صدور پروانه فعالیت نماینده وزارت کشور (استانداری) در استان سیستان و بلوچستان، با مرکزیت زاهدان شروع به فعالیت کرده است.

این مؤسسه فعالیت خود را با تأسیس یک انجمن برای زنان توانمند، فعال و دارای اعتبار در شهر زاهدان، با عنوان جمعیت خیراندیشان زهرای اطهر(س)، با حدود ۳۵ عضو و با هدف حذف موازی‌کاری و پراکنده بودن فعالیت افرادی که به صورت فردی تلاش می‌کردند، آغاز کرد. از اولین فعالیت‌های این انجمن می‌توان به فعالیت‌های اشتغال‌زایی و ارائه خدمات حمایتی و خیریه‌ای به صورت متمرکز (ایجاد دارهای قالی‌بافی و گسترش صنایع دستی زنان، کمک به ایجاد نانوای‌های سنتی برای زنان نیازمند و دارای مهارت) اشاره کرد. پروژه اعتبارات خرد که تغییرات زیاد و محسوسی در زمینه توانمندسازی زنان و تغییر رفتارها و نگرش‌ها در حاشیه شهر (شیرآباد) به وجود آورد هم از مهم‌ترین تجارب موفق این مجموعه در سال ۸۲ به شمار می‌رود که برای ادامه فعالیت‌های مؤسسه کنشگران نیز از آن الگو گرفته

مأموریت، چشم‌انداز و اهداف

پایه‌گذاران این مؤسسه معتقدند که حضور زنان در توسعه همه‌جانبه هر جامعه بسیار ضروری است، اما این مسئله با فعالیت آنها به‌تنهایی میسر نمی‌شود. زنان با حضور در گروه‌های اجتماعی از یکدیگر قدرت، تأیید اجتماعی، حمایت و آگاهی می‌گیرند و کمتر دچار کج‌رفتاری و آسیب می‌شوند. همچنین مسئولیت اجتماعی و خدمت به مردم حس مفید بودن و ارزشمندی به آنان می‌دهد. بر این اساس، یکی از اهداف اصلی مؤسسه کنشگران، تشویق و آموزش و انسجام بخشیدن به گروه‌های زنانی است که دغدغه‌های انسانی دارند و به فعالیت‌های اجتماعی در قالب تأسیس تشکل‌های غیردولتی علاقه‌مند هستند.

ارتقای سطح دانش اجتماعی و آگاهی‌های متناسب با ایفای درست نقش مادری و پدری، با هدف تربیت نسلی توانمند برای آینده، چشم‌انداز مهم مؤسسه کنشگران اجتماعی است. به این ترتیب، فعالیت این مؤسسه همواره تداعی‌کننده قداست و احترام به بنیان خانواده در حیطة کشور عزیزمان، ایران است.

گروه‌های هدف

فعالیت‌های مؤسسه کنشگران شامل سه گروه از زنان می‌شود:

گروه اول زنان ساکن در حاشیه‌های شهرند که اغلب به دلایل مختلف سرپرست خانواده نیز هستند. اقدامات مؤسسه برای این گروه از نوع فعالیت‌های خیریه‌ای نیست، بلکه تلاش برای توانمندسازی و تقویت اتکاب‌نفس آنهاست.

گروه دوم زنان شاغل از قشر متوسط و تحصیل‌کرده هستند که در برنامه‌های آموزشی مؤسسه شرکت می‌کنند. این گروه اغلب دغدغه‌های اجتماعی ندارند و متأسفانه به‌دلیل سواد اجتماعی کم و در نتیجه نداشتن استطاعت فکری، روحی و روانی، نقش مؤثری نیز در زندگی زناشویی و خانوادگی خود ندارند. این گروه به‌دلیل اینکه هیچ فعالیت فکری باکیفیتی انجام نمی‌دهند به‌شدت دچار روزمرگی می‌شوند و میل به تعالی در آنها اندک است. این وانهادگی به‌شدت در آنها درونی شده و متأسفانه کودکان در این خانواده‌ها، تحت تأثیر الگویی که از مادر می‌گیرند، بدون اعتمادبه‌نفس و اغلب جامعه‌گریز می‌شوند. البته نباید این

فقر فکری و فرهنگی را به زنان و مادران منحصر دانست. ناآگاهی بسیاری از مردان نسبت به خود و جامعه نیز عامل بسیاری از خشونت‌ها علیه زنان و کودکان است. از این رو نباید نقش پدری و آموزش و آگاه‌سازی پسران در مقاطع مختلف سنی را فراموش کرد. گروه سوم نیز دانشجویان هستند که از خدمات آموزشی مؤسسه بهره می‌برند.

بر اساس تجارب و فعالیت‌های مؤسسه و اعضای آن، آموزش مهارت‌های زندگی و سبک زندگی سالم تغییرات زیادی در روحیه زنان و در نتیجه کیفیت زندگی آنان به وجود می‌آورد. فعالان این مؤسسه بر این باورند که فقر در این استان چهره‌های زنانه دارد و این موضوع تأثیر قابل توجهی بر کیفیت زندگی خانواده‌ها گذاشته است. فقط در یک طرح غربالگری که کمیته امداد و دانشگاه علوم پزشکی در چند سال گذشته انجام دادند، مشخص شد که اغلب زنان از سرطان دهانه رحم، سرطان پستان و بیماری‌های عفونی رنج می‌بردند، ولی خودشان به‌دلیل فقر و مراجعه نکردن به پزشک از این بیماری‌ها مطلع نبودند. در این زمینه نیاز به آموزش و یادگیری مسائل نوین بسیار ضرورت دارد. این در حالی است که کمتر نهادی در استان در مورد افزایش توان فکری، روحی-روانی و نیازهای آموزشی واقعی زنان کار باکیفیتی انجام داده است. اغلب در نگاهی سطحی و در قالب پروژه‌های کلیشه‌ای، ایجاد اشتغال را برای کاهش و رفع معضل فقر کافی می‌دانند. بنابراین در جهت حرفه‌آموزی، دریافت تسهیلات و ایجاد اشتغال به‌صورت خیریه‌ای اقدام می‌شود، در حالی که اگر افراد از نظر تفکر و شناخت روحیات و نیازهای خود رشد کنند و آگاه شوند، خودبه‌خود بهتر می‌توانند به چرخه اشتغال پایدار وارد شوند.

ساختار (سازمانی و فعالیتی)

ساختار سازمانی مؤسسه اعضای هیئت‌مدیره و سه کمیته را شامل می‌شود. اعضای هیئت‌مدیره هفت نفرند و تقریباً هر دو سال انتخابات تغییر مدیرعامل برگزار می‌شود. همچنین متناسب با حوزه فعالیت‌های مؤسسه سه کمیته تعریف شده است. اعضای داوطلب که حدود ۲۰ نفرند در هر یک از این کمیته‌ها عضو می‌شوند:

■ کمیته زنان

جلسات گروهی گفت‌وگو و آموزش مهارت‌های زندگی

حضور متخصصان حوزه‌های مختلف، شرکت‌های تخصصی و استادان دانشگاه‌ها برای آموزش در حیطه‌های کاری خود به گروه‌های هدف یاد کرد. پروژه پیشنهادی مؤسسه با موضوع نقش هنر در کاهش آسیب‌های اجتماعی و همچنین مطالبه ایجاد دبیرخانه‌ای برای رسیدگی به وضعیت کودکان کار و خیابان در ادامه همایش روز جهانی مبارزه علیه کار کودک از دیگر اقدامات و برنامه‌های پیش روی مؤسسه است.

مؤسسه کنشگران اجتماعی در کنار تمام این فعالیت‌ها و اقدامات، با توجه به تجربه‌ای که در حوزه مسائل زنان و کودکان دارد، توجه همه‌ما را به این نکته جلب می‌کند که آموزش زنان و تشویق آنها به نشاط و تحرک اجتماعی و انگیزه دادن به آنها برای انجام ورزش و فعالیت‌های اجتماعی به ایجاد بستر کافی و مناسب در شهر نیاز دارد. این در حالی است که هیچ‌کدام از شهرهای استان به فضاهای شهری و عمومی با رویکردی حساس به جنسیت نپرداخته‌اند. زنان و دختران نه تنها نمی‌توانند از پارک‌ها استفاده کنند، بلکه از پیاده‌روها و بازار هم به راحتی بهره نمی‌برند. هیچ فضایی برای مطالعه آزاد زنان، هیچ فضای امن و راحتی برای دورهمی و گفت‌وگوی زنان و حتی هیچ محیط تفریحی مناسب و نامناسبی برای آنها وجود ندارد و این شرایط عملاً به منزوی شدن زنان منجر شده است. متأسفانه این وضعیت در حاشیه‌های شهر به مراتب نامناسب‌تر است. بنابراین، اگر به دنبال رفع ریشه‌های افسردگی زنان و درمان آنها (که تحت فشارهای مختلف زندگی قرار دارند) هستیم، باید با کاهش نابرابری‌های جنسیتی بکوشیم فضاهای عمومی را برای حضور امن و راحت زنان آماده کنیم و عوامل محدودکننده حضور آنان در شهر و حاشیه شهر را از بین ببریم. این کار با نظارت تخصصی بر پروژه‌ها و اقدامات مربوطه و نیز پشتیبانی از آنها پس از اجرا، برای اثرگذاری بیشتر و نهادینه شدن آنها، میسر خواهد شد.

■ کمیته کودکان

■ کمیته آموزش

مؤسسه کنشگران اجتماعی دارای دو شعبه در استان سیستان و بلوچستان است:

۱- شعبه مهرستان سراوان با نمایندگی آقای امان‌الله سپاهی

۲- شعبه ایرانشهر با نمایندگی خانم نارویی

فعالیت‌ها

فعالیت‌های مؤسسه را می‌توان در چهار محور اصلی دسته‌بندی کرد:

- کمک به تأسیس سازمان‌های غیردولتی زنان و گسترش CBOهای زنان در مجامع محلی، از طریق آموزش و حمایت
- تلاش برای حفظ بنیان خانواده
- حضور جدی در عرصه خدمات‌رسانی به جامعه، از طریق آموزش و تسهیل‌گری
- اجرای پروژه‌های مشترک با دیگر سازمان‌های غیردولتی برای پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی با محوریت زنان و کودکان

طی چند سال فعالیت و حضور فعال این مؤسسه در محورهای مذکور می‌توان از اقدامات و برنامه‌هایی مانند پروژه شیوه‌های تاب‌آوری در محیط‌های پرخطر، در قالب برگزاری کارگاه‌های دوروزه از سوی جامعه محلی برای زنان و دختران؛ برگزاری جلسات گروه‌درمانی به‌عنوان مؤثرترین شیوه‌های آموزش و درمان؛ انجام قصه‌درمانی در قالب نقاشی و تئاتر برای کودکان آسیب‌دیده در مراکز نگهداری بهزیستی، به‌عنوان یکی از اثرگذارترین برنامه‌های مؤسسه؛ برگزاری همایش روز جهانی مبارزه علیه کار کودک با همکاری گروه هم‌افزایی تعدادی از سازمان‌های غیردولتی استان و نهادهای دولتی مرتبط؛ و نیز برگزاری جشن روز جهانی کار داوطلبانه در زاهدان با مشارکت ۲۴ تشکل غیردولتی، با